

KULTUREN

Flyinge Kungsgård täckta rastbanan

Flyinge 22:40

Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne
Antikvarisk medverkan 2014

KULTURMILJÖRAPPORT 2014:26

CARITA MELCHERT

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning	2
Administrativa uppgifter	2
Sammanfattning av utförda arbeten.....	2
Byggnadshistorik.....	2
Dokumentation före åtgärder	2
Utförda åtgärder	3
Avvikelse från handlingar.....	4
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder.....	4
Iakttagelser under arbetet	4
Bilder och ritningar.....	5
Referenser.....	16

Inledning

Täckta rastbanan på Flyinge kungsgård är unik i sitt sammanhang, viktig för anläggningens karaktär och har ett högt kulturhistoriskt värde. Byggnaden saknar idag funktion men används som rastbana vid behov, den är en såkallad överloppsbyggnad. Taktäckningen var uttjänt och skador på innertak och takkonstruktion riskerades. Tack vare den nya taktäckningen har byggnaden säkrats.

Flyinge AB har beviljats bidrag med stöd av förordningen (2010:1121) till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer om högst 500 000 kronor samt 18 200 kronor för antikvarisk medverkan, exklusive moms.

Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning: Flyinge kungsgård, Flyinge 22:40

Kommun: Lund

Arbetshandlingar: Inga upprättade.

Fastighetsägare: Flyinge AB

Entreprenör: Ekdahls Bygg och takentreprenad, Löberöd

Antikvarisk medverkan: Carita Melchert, Kulturen

Startdatum: 2014-09-11

Slutbesiktning: 2014-09-30

Länsstyrelsen dnr: 434-20143-11

Sammanfattning av utförda arbeten

Taket på täckta rastbanan har lagts om i sin helhet med ny papp. Skadad råspons har ersatts, fyra takstolar har förstärkts och råsponsen på homejan har ersatts.

Byggnadshistorik

Täckta rastbanan är byggd 1905 och ska ha uppförts efter en numera riven förlaga på Ottenby stuteri. Rastbanan är en oval ca 100 meter lång rastbana med sadeltak, uppförd på betongfundament, stomme av fackverkskonstruktion och brädklädda väggar.

Dokumentation före åtgärder

Pappen var uttjänt och delvis bevuxen med alger/mossa. Befintlig papp har generellt lämnats kvar. Taket är täckt med upp till fem sex lager med papp på råspons, varför det är möjligt att originalpapp finns kvar underst. Det yttersta lagret var lagt i omgångar och lappningar fanns på flera ställen. Den senaste större omlagningen utfördes troligen för ungefär 30 år sedan. Norra kortsidan mot insidan lades om 2013. Pappen var lagd i vertikala våder med varannan våd skarvad en bit från nedre kanten. Detta mönster var inte

konsekvent utan variationer fanns. På insidan var på delsträckor en vertikal våd klistrad i nedre kanten. Hela nocken var klädd med en horisontell kappa. Pappen var helklistrad med asfalt. På utsidan finns i takfoten en smal fabriksmålad plåt som fungerar som droppkant. Plåten är bockad längs den östra sidan men rak i övrigt. Plåten har inte ändrats. På insidan löper en hängränna längs hela banan, denna har inte ändrats. Takstolarna har kontursågade taktassar, omålade på banans insida och rödfärgade på utsidan.

De gamla papplagren är tätt klistrade och har lämnats kvar under den nya pappen förutom där råsponten byttes på östra långsidan och delvis på homejan. Där råsponten byttes var pappen ytterst dålig och smulade sönder varför en datering av pappen inte var möjlig. De undre lagren har på övriga ställen inte varit möjliga att se men vid homejan kunde konstateras att undertill fanns tjärpapp.

På homejan vid entrén var pappkanten vikt över ändträet och spikat i det samma. Träet var i dåligt skick varför pappspikarna krupit ut och pappen satt otätt, vilket orsakat röt-skador. Den högra taktassen (sett från utsidan) vid homejan var fuktig med algpåväxt men i gott skick. Plåtkanten vid samma taktass var inte framdragen över taktassen vilket orsakat fuktskadorna.

Vid pappomläggningen på norra kortsidans insida 2013 hade råspont bytts i anslutning till omläggningen.

De gamla yttersta pappvåderna var ca 91 cm breda, de nya är ca 88 cm breda.

Utförda åtgärder

Hela taket har lagts om med ny papp, förutom norra kortsidan på insidan som lades om 2013. Ny takpapp är Icopal mono 501 PR. Det är en mörkgrå papp med yta av skiffer. Pappen mörknar något med åren.

Den gamla pappen sopades ren från alger och mossa. Ny papp är lagd omlott med en 12 cm från skiffer frilagd kant skruvad i råsponten (se figur 13). Följande våd täcker den skruvade kanten och är svetsad i överlägget samt i nederkanten. I övrigt ligger pappen löst. Våderna är lagda i hela vertikala längder och med en horisontell kappa i nocken.

Vid inledande byggmöte togs beslut att brädorna som formar homejan byts ut i sin helhet. Homejan byggdes upp med nya spontade brädor, lika breda som de gamla. Homejan vilar på en invändig träbåge vilken också var rötskadad och ersattes lika befintlig. De yttersta brädorna har ingen stomme att vila på, därför monterades här ett spikband på ovansidan. Spikbandet är monterat under pappen och inte synligt (se figur 6). Homejan kläddes med ny underlagspapp och ytterst med den nya takpappen. Pappen lades med en separat våd i ränn dalen för att få möjligaste täta täckning. Ändträet på de nya brädorna ströks med träolja och pappkanten veks över brädorna och fästes med pappspik. Pappen drogs rakt ner cirka en centimeter under råsponten för att skapa en liten droppkant.

Höger om homejan justerades plåten, droppkanten, så att den skyddar taktassen. De nya utvändiga brädorna i homejan är strukna med Faluröd slamfärg.

Två råspontbrädor i undertaket vid entrén var kraftigt rötskadade och byttes till nya lika befintliga (se figur 7).

Under arbetets gång konstaterades att råspont var kraftigt rötskadad på den östra långsidan mot insidan. Även det längsgående horisontella hammarbandet var något rötskadat samt sparrarna något försvagade. Råsponten ersatts och fyra taksparrar förstärktes med regler (se figur 8 och 9). De nya reglarna utformades i nederkanten lika befintliga taktassar.

Avvikelser från handlingar

Brädorna av vilka homejan är uppbyggd ersattes eftersom de var rötskadade.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetet har utförts med hänsyn till byggnadens särart och kulturhistoriska värde.

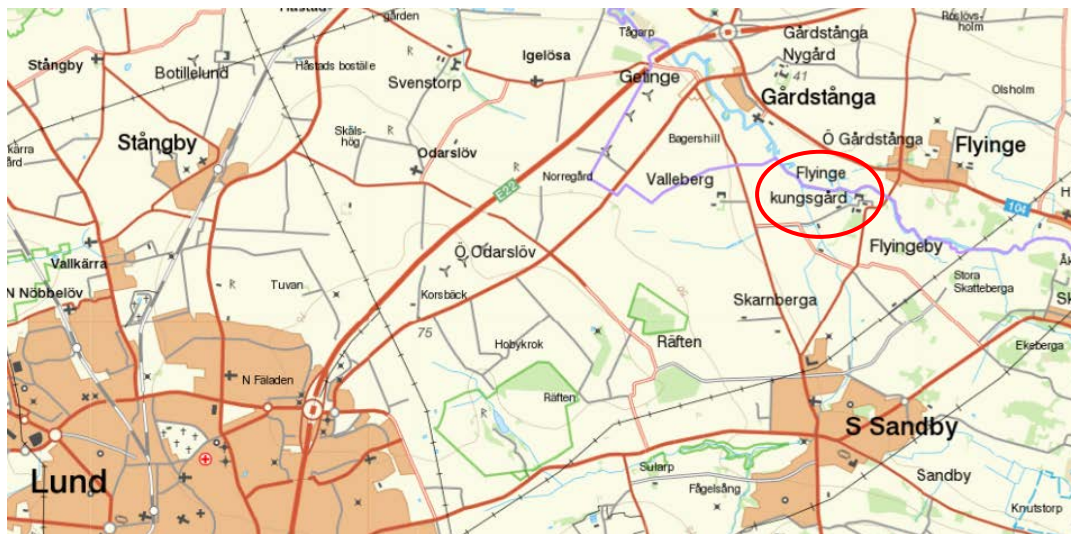
Byggnaden klassas som en såkallad överloppsbyggnad och ambitionen var att taket ska vara tätt, inte att våderna ska placeras exakt lika som de förra, samt att minsta möjliga virke ska bytas ut. Homejan vid ingången har en smäcker utformning och det bedömdes viktigt att detta uttryck behålls. Den nyuppbyggda homejan har utformats i likhet med före åtgärderna och den smäckra utformningen är behållen.

Där underlagstaket var skadat förstärktes taksparrarna istället för att byta ut hela sparrar. Detta sätt med förstärkning bedöms medföra mindre konsekvenser för byggnaden än om hela taksparrar skulle ha bytts ut. Endast skadad råspont byttes. Taksolarna förstärktes och originalmaterialet i takstolarna behölls. Den nya förstärkningen är synlig när man är inne på sandbanan men knappt när man är på gräset inne i banans mitt. Förstärkningarna utformades också i likhet med befintliga taktassar.

Iakttagelser under arbetet

Brädorna som utgör fasadpanel är delvis kraftigt rötskadade. Mot insidan är fackverkskonstruktionen på något ställe blottad vilket medför en risk att stommen kan komma att skadas.

Bilder och ritningar

Figur1. Översiktskarta, Flyinge kungsgård markerad, Lunds kommun.

Figur 2. Flyinge kungsgård, täckta rastbanan markerad med pil.

Figur 3. Före åtgärder. Täckta rastbanan sedd från norr med entrén och homejan.

Figur 4. Före åtgärder. Täckta rastbanan insidan, vy mot söder från entrén.

Figur 5. Under arbete. Homejan är uppbyggd på nytt och täckt med underlagspapp. Den nya pappan längst till vänster i bild och i mitten den gamla pappen lager på lager.

Figur 6. Homejans nya uppbyggnad är förstärkt med spikband.

Figur 7. Råspont ersatt i anslutning till entrén, de nya brädorna är ljusare.

Figur 8. Ersatt råspont och fyra förstärkta taksparrar på den östra långsidan.

Figur 9. De förstärkta taksparrarna har utformats liknande de gamla taktassarna.

Figur 10. De förstärkta taksparrarna sett från gräsplan i mitten. Pappen på takfallet till höger i bild är ännu inte ersatt.

Figur 11. Under arbete. Östra takfallet. Gammal papp närmast och ny papp längre bort i bild.

Figur 12. Under arbete.

Figur 13. Under arbete. Ny papp är lagd omlott med en 12 cm från skiffer frilagd kant skruvad i råsponten. Följande våd täcker den skruvade kanten. Den gamla pappen är helklistrad medan den nya endast är fäst i kanterna.

Figur 14. Efter åtgärder. Täckt rastbanan sedd från norr med entrén och homejan.

Figur 15. Efter åtgärd. Täckta rastbanan insidan, vy mot söder från entrén.

Figur 16. Efter åtgärder. Sydöstra kortsidan.

Figur 17. Efter åtgärder. Östra sidan.

Figur 18. Efter åtgärd. Ny råspont i uppbyggnad av homejan samt ovan taksparren. Plåten är korri-
gerad för bättre täckning över taktassen. Den nya råsponten är ännu inte målad.

Figur 19. Efter åtgärder. Homejan har täckts med en separat våd i rännalden för bästa avrinning. Den nya råsponten är ännu inte målad.

Figur 20. Efter åtgärder. Homejan med målad råspont.

Figur 21. Efter åtgärder. Västra långsidan.

Referenser

Eriksson, Lotta, Petersson, Emelie & Rabow, Anna (2009). *Flyinge kungsgård: vårdprogram, 2009: Södra Sandby socken, 1366, Lunds kommun, Skåne län*. Kristianstad: Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne

Eriksson, Lotta, Petersson, Emelie & Rabow, Anna (2009). *Inventering Flyinge kungsgård – underlag till vårdprogram, 2009: Södra Sandby socken, 1366, Lunds kommun, Skåne län*. Kristianstad: Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne